

Przepisy karne ustaw szczególnych

Ustawa o broni i amunicji (Dz.U. Nr 53, poz. 549 z późn. zm.) - cz. 1.

Na szczególny charakter służby policyjnej mają wpływ nie tylko te elementy, które w literaturze przedmiotu uzyskały status uwarunkowań fizycznych (np. bezpieczeństwo policjanta czy podejmowanych czynności interwencyjnych), ale również zakres realizowanych zadań służbowych. Rozliczne przemiany ustrojowe, społeczno-obyczajowe, wygenerowały potrzebę nieustannych zmian w dużej mierze dotyczących również naszej instytucji. Wyraźnie zarysowany w okresie przedprzełomowym kontrolno-represyjny charakter działań naszej formacji, gruntownie zmienił swój kształt. Stajemy się instytucją bliższą społeczeństwu, a przez to lepiej wsłuchującą się i rozumiejącą jej potrzeby, umiejącą jednocześnie czerpać z tej współpracy wiele korzyści na rzecz sytuacji, które już dzisiaj przybrały wymiar bezpieczeństwa personalnego człowieka – w ujęciu indywidualnym, czy bezpieczeństwa publicznego – w ujęciu globalnym. Zmiany społeczne poza pozytywnymi skutkami, niejednokrotnie uaktywniają liczne przeobrażenia życia publicznego, w tym również dotyczące płaszczyzny zachowań niezgodnych z prawem, czy wręcz zachowań przestępczych. Coraz częściej te zachowania przybierają znamiona, które nie odnajdują odzwierciedlenia w podstawowej ustawie karnej czyli kodeksie karnym. Policjanci powszechniej stykają się z interwencjami dotyczącymi czynów zabronionych skodyfikowanych w ustawach szczególnych. *(Jeśli Szacowna Redakcja uzna, że ta część jest zbędna to proszę wyciąć, ale może czasami warto szeregowego policjanta uraczyć skromną ilością informacji kreujących jego pogląd na sprawy służbowe - z naszej perspektywy - a nie perspektywy innych mediów dla których Policja i policjanci to... - myślę, że każdy z nas potrafi dokończyć tą myśl)*

Chcemy zaproponować czytelnikom cykl artykułów, których celem będzie przedstawienie podstawowej problematyki przepisów karnych wybranych ustaw szczególnych. Mają być one swoistym przewodnikiem zawierającym nie tylko komentarz samego przepisu, zawartych w nim pojęć, ale również orzecznictwo i przykłady problemowych zdarzeń zaistniałych w codziennej służbie. Elementem kończącym każdy artykuł będzie zaprezentowanie najważniejszych wniosków i uwag, które zaprojektowane w kształcie i wymiarach notatnika służbowego, po ich wycięciu mogą stanowić wartościowy informator.

Art. 50 Ustawy o broni i amunicji zwanej dalej Ustawą typizuje przestępstwo porzucenia broni palnej lub amunicji, która pozostaje w dyspozycji osoby uprawnionej. Przedmiotem ochrony tego przepisu jest niedostępność do broni i amunicji przez osoby do tego nieupoważnione. Strona przedmiotowa komentowanego występkę będzie polegała na porzuceniu broni lub amunicji. Nie ma tutaj znaczenia fakt czy została porzucona tylko broń, amunicja, czy jednocześnie broń i amunicja. Samo określenie „porzucą” należy utożsamiać z pozostawieniem czegoś, rozstaniem się z czymś, oddaleniem się od czegoś bez możliwości kontroli i dysponowania. Jest to przestępstwo indywidualne, bowiem podmiotem przestępstwa może być tylko dysponent broni palnej lub amunicji. Jest to także przestępstwo materialne, które można popełnić przez działanie, w obu postaciach umyślności¹.

O ile do tej pory przedstawione informacje nie budzą wątpliwości i pozostają niezmiennie od wielu lat, to należy zaznaczyć, że nowelizacja Ustawy z dnia 5 stycznia 2011 r. (Dz. U. Nr 38, poz. 195) wprowadziła nową definicję broni. Art. 7 wskazuje, że bronią palną jest każda przenośna broń lufowa, która miota, jest przeznaczona do miotania lub może być przystosowana do miotania jednego lub większej liczby pocisków lub substancji w wyniku działania materiału miotającego. Odniesienie się do nowej definicji należy uznać za potrzebne, a to chociażby z tego powodu, że jest to zagadnienie nowe i nie znalazło jeszcze odzwierciedlenia w całościowym komentarzu do Ustawy i może w pewnych sytuacjach interwencyjnych stanowić istotny problem. Dla przykładu, do czasu

1 Zob. M. Bojarski, W. Radecki, *Pozakodeksowe przepisy karne z komentarzem*, Warszawa 1992, s. 64.

wejścia w życie znowelizowanego przepisu posiadanie istotnej części broni jaką była m.in. lufa było zabronione. Rodzi się zatem pytanie: w jaki sposób powinien dzisiaj postąpić policjant, który np. w trakcie kontroli osobistej lub przeszukania ujawnił lufę? Niestety odpowiedź na to pytanie nie jest ani prosta, ani też jednoznaczna. Przyczyną tego stanu rzeczy jest znowelizowany przepis regulujący pojęcie broni palnej i zapisy pokrewne. Aby jednak uzyskać pełne zrozumienie tej problematyki niezbędne jest powrót do samej definicji broni palnej.

Dotychczasowa definicja (tj. sprzed nowelizacji) broni palnej określała ją jako niebezpieczne dla życia lub zdrowia urządzenie, które w wyniku działania sprężonych gazów, powstających na skutek spalania materiału miotającego, jest zdolne do wystrzelenia pocisku lub substancji z lufy albo elementu zastępującego lufę, a przez to do rażenia celów na odległość z zastrzeżeniem broni sygnałowej (przyp. Autor). Obecnie jak to wcześniej wykazano broń palna to taka, która m.in. jest przenośną bronią lufową.

O ile pierwszy z wymienionych przymiotów może nie mieć wielkiego znaczenia praktycznego (pozostawia bowiem poza zakresem definicji broń o charakterze nieprzenośnym, na przykład różnego rodzaju działa, które z uwagi na swoje właściwości konstrukcyjne, trudno uznać za przenośne), o tyle istnieje broń przenośna, która nie jest bronią lufową. Dotyczy to chociażby różnego rodzaju granatników przeciwpancernych, wśród których można znaleźć takie (np. RPG-7) w których pocisk nie jest wystrzeliwany z lufy².

W innym ujęciu tego zagadnienia warto odnieść się do art. 5 ust. 2 Ustawy, gdzie wymienione zostały istotne części broni palnej, którymi są: szkielet broni, baskila³, lufa z komorą naboju, zamek, komora zamkowa oraz będen naboju. Zatem odpowiadając na zadane powyżej pytanie należy jednoznacznie wskazać, że posiadanie samej lufy (bez komory naboju) broni palnej nie może być uznane za równoznaczne z posiadaniem broni palnej. Na ogół komora naboju stanowi integralną część lufy we współczesnej broni palnej. Lufa bez komory może jednak występować, na przykład w rewolwerach, w których miejsce komory naboju zastępuje z reguły będen naboju. A zatem posiadanie lufy od rewolweru (większości rodzajów) nie będzie stanowiło przestępstwa posiadania broni palnej, mimo, że art 5 ust. 1 Ustawy mówi o tym, że gotowe lub obrobione części broni lub amunicji uważa się za broń lub amunicję.

Jeszcze większego znaczenia opisana sytuacja nabiera na gruncie prawa karnego. Należy bowiem pamiętać, że broń palna występuje w wielu przepisach kodeksu karnego, w których należy do znamion określających czynność sprawczą, jak na przykład w art 148 § 2 pkt. 4, art 159 czy art 280 § 2 k.k. Specyficzne znaczenie mają również przepisy art 263 k.k., dotyczące zakazu wyrabiania lub przerabiania broni palnej, jej posiadania bez wymaganego zezwolenia. Ponieważ prawo karne nie zawiera osobnej definicji broni palnej, w orzecznictwie przyjmuje się, że pojęcie to musi być obecnie określone zgodnie z przepisami omawianej Ustawy⁴.

Do uzyskania kompletności omawianych zagadnień, a jednocześnie logicznego ciągu samego artykułu brakuje wyjaśnienia jeszcze dwóch kwestii tj. pojęcia broni gazowej oraz amunicji. Zagadnienie pierwsze omówione zostanie na podstawie osądzonej sprawy Tadeusza J., który posługując się niebezpiecznym przedmiotem w postaci ręcznego miotacza chemicznego środka obezwładniającego w obudowie pistoletu określanego pistoletem gazowym, dokonał rozboju na osobach Marcina C. i Adama P. w ten sposób, że grożąc pokrzywdzonym trzymanym w ręku ww. pistoletem gazowym, zażądał od nich wydania 2 sztuk papierosów, a po ich otrzymaniu oddalił się, przy czym działał na szkodę ww. pokrzywdzonych wyrządzając im szkodę w wysokości 60 groszy. Sąd I instancji skazał Tadeusza J. za opisane przestępstwo (skodyfikowane w art 280 § 2 k.k.) na karę 3 lat i 1 miesiąca pozbawienia wolności. Na skutek apelacji wniesionej przez obrońcę,

² Zob. A. Herzog, *Ustawa o broni i amunicji po nowelizacji*, w: „Prokuratura i Prawo” 2011, nr 10, s. 66-67.

³ Metalowa część łamanej broni myśliwskiej, umożliwiająca połączenie lufy z osadą, Por. *Leksykon broni od A do Z*, Warszawa 2006, s. 20.

⁴ Por. m.in. Postanowienie SN z dnia 22 stycznia 2003 r., sygn I KZP 46/02, „Prokuratura i Prawo” 2003, dodatek „Orzecznictwo”, nr 3 poz. 10, za: A. Herzog, *Ustawa...*, dz. cyt., s. 68.

Sąd Apelacyjny⁵ nie podzielił poglądu Sądu I instancji, że ręczny miotacz chemicznego środka obezwładniającego w obudowie pistoletu (atrapa pistoletu), którym posługiwał się w czasie zajścia oskarżony - jest niebezpiecznym przedmiotem w rozumieniu art. 280 § 2 k.k. Ze względu na swoją konstrukcję i przeznaczenie nie ma on bowiem takich właściwości przedmiotowych, jak broń palna lub nóż. Cech niebezpieczności nie posiadała też zawarta w pojemniku substancja w postaci gazu pieprzowego. Normalne, zwyczajne użycie takiego miotacza gazu nie zagraża bezpośrednio niebezpieczeństwem dla życia człowieka⁶. Dodać wypada, że ww. ręcznym miotaczem gazu oskarżony wprawdzie posługiwał się, ale nie użył go, tzn. nie nacisnął na język spustowy, czyli przycisk dozujący powodujący wydostanie się ww. chemicznego środka obezwładniającego na zewnątrz. Z uzasadnienia wyroku Sądu Apelacyjnego wynika, że przy podejmowaniu decyzji końcowej nie bez znaczenia było też zwrócenie uwagi na to, że w świetle Ustawy posiadanie ręcznego miotacza gazu obezwładniającego, w przeciwieństwie do broni gazowej, nie wymaga pozwolenia. Z takiej regulacji zawartej w tej ustawie wynika, że ustawodawca uznał, że ręczne miotacze gazu nie posiadają przymiotu niebezpieczeństwa dla życia lub zdrowia, aby ich posiadanie obwarować wymogiem uzyskania stosownego pozwolenia. Zważywszy na te przesłanki Sąd Apelacyjny dokonał korekty opisu czynu przypisanego oskarżonemu i przyjął, że swoim przestępczym zachowaniem wypełnił on dyspozycję art. 280 § 1 k.k.

Niniejszy przykład został przytoczony celowo, gdyż w polskim orzecznictwie⁷ kwestia uzasadnionego uznawania broni gazowej za broń palną, czyli niebezpieczne dla życia lub zdrowia urządzenie (określenie sprzed zmiany nowelizacyjnej) jest kwestią dyskusyjną od pewnego już czasu, a uznawanie jej za niebezpieczny przedmiot w ujęciu chociażby art. 280 § 2 k.k. wynika z konieczności powoływania się na kształt Ustawy o broni i amunicji. W odniesieniu do broni gazowej warto również zauważyć, że sama Ustawa nie definiuje tego pojęcia. Jedynie w Polskiej Normie z 17.12.1990 r. (Nr PN-90 C-86100) znajduje się zapis, iż jest to urządzenie w formie rewolweru, pistoletu lub w innym kształcie służące do wyrzucania chemicznych środków obezwładniających na odległość, za pomocą ładunku miotającego. Dalej stwierdza się, że jest to przedmiot niebezpieczny, stosowany do ręcznego rozprzestrzeniania chemicznych środków obezwładniających za pomocą ładunku miotającego oraz wystrzeliwania z niej naboju akustycznych i sygnalizacyjnych.

Jeżeli chodzi o amunicję, to należy zauważyć, że jej definicja uległa w wyniku prezentowanej powyżej nowelizacji z 2011 r. zmianie. Obecnie zgodnie z art 4 ust. 3 Ustawy amunicją są naboje przeznaczone do strzelania z broni palnej. W myśl poprzedniego brzmienia, amunicją były naboje scalone i naboje ślepe przeznaczone do strzelania z broni palnej. Znowelizowane brzmienie tego przepisu oznacza, że jego zakresem objęte zostały wszelkie naboje. Skoro zatem amunicję stanowi każdy nabój przeznaczony do strzelania z broni palnej, decydujące znaczenie przy określeniu legalności lub nielegalności posiadania amunicji, będzie więc miało zaliczenie określonej broni do kategorii broni palnej.

Niniejszy artykuł nie ujmuje innych licznych spraw związanych z samym pojęciem broni palnej, gdyż nie stanowią one materii problematycznej, a z drugiej strony w sposób zrozumiały zostały zaprezentowane w Ustawie. Część druga obejmować będzie komentarz przepisów karnych skodyfikowanych w art 51 Ustawy, wzbogaconych przykładami autentycznych zdarzeń i orzecznictwem.

5 Por. Wyrok SA w Łodzi z dnia 1 grudnia 2011 r., II Aka 230/11.

6 Por. Wyrok SN z dnia 16 kwietnia 2007 r., III K 217/07; Wyroki SA w Lublinie z dnia 4 kwietnia 2007 r., II Aka 19/02, oraz z dnia 24 stycznia 2002 r., II Aka 176/01.

7 Zob. m.in. Postanowienie z dnia 4 listopada 2002 r., V KKN 376/01, OSNKW 2003, nr 1-2, poz. 12; Wyrok z dnia 28 marca 2002 r., V KKN 464/00, niepubl., za: A. Herzog, *Ustawa...*, dz. cyt., s. 67.

Zapisy w notatniku służbowym

<p>Art. 50 Ustawy o broni i amunicji - przestępstwo porzucenia broni palnej lub amunicji, która pozostaje w dyspozycji osoby uprawnionej.</p> <p><i>Przedmiot ochrony</i> - niedostępność do broni i amunicji przez osoby do tego nieupoważnione.</p> <p><i>Strona przedmiotowa</i> - polegała na porzuceniu broni lub amunicji.</p> <p><i>Podmiot</i> - indywidualny, dysponent broni palnej lub amunicji</p> <p><i>Strona podmiotowa</i> - przestępstwo, które można popełnić przez działanie, w obu postaciach umyślności</p> <p><i>Określenie „porzucenie”</i> - należy utożsamiać z pozostawieniem czegoś, rozstaniem się z czymś, oddaleniem się od czegoś bez możliwości kontroli i dysponowania.</p> <p>Użyte określenia (wybrane):</p> <p><i>Broń palna</i> - każda przenośna broń lufowa, która miota, jest przeznaczona do miotania lub może być przystosowana do miotania jednego lub większej liczby pocisków lub substancji w wyniku działania materiału miotającego.</p> <p>Policja 997, 2014/4</p>	<p><i>Istotne części broni palnej</i> - szkielet broni, baskila, lufa z komorą nabojową, zamek, komora zamkowa oraz bęben nabojowy.</p> <p>UWAGA!</p> <ol style="list-style-type: none">1. Posiadanie lufy bez komory nabojowej nie jest zabronione.2. Legalne posiadanie broni gazowej możliwe jest na podstawie pozwolenia na broń wydanego przez właściwego ze względu na miejsce stałego pobytu zainteresowanej osoby lub siedzibę zainteresowanego podmiotu komendanta wojewódzkiego Policji.3. Ręczny miotacz gazu obezwładniającego nie wymaga pozwolenia na broń. <p>Policja 997, 2014/4</p>
--	---